

Osnovni pojmovi

Možemo reći da je Windows jedan od najrasprostranjenijih operativnih sistema mikroračunara, čije su glavne karakteristike:

1. jednostavno korisničko okruženje – Windows poseduje grafički korisnički interfejs (GUI – Graphic User Interface), tako da sve radnje obavljamo korišćenjem simbola ili ikona,
2. istovremeno izvršavanje nekoliko programa (Multitasking) i
3. razmena podataka između programa.

Pored Windowsa, operativni sistemi koji se danas koriste su: Linux, Unix, Novell, OS/2. Prve verzije Windowsa (Windows 3.1 i Windows 3.11) bile su nadogradnja operativnog sistema DOS (Disk Operativni Sistem).

U ovom poglavlju biće reči o operativnom sistemu Windows Vista i Windows XP i njegovim osnovnim funkcijama.

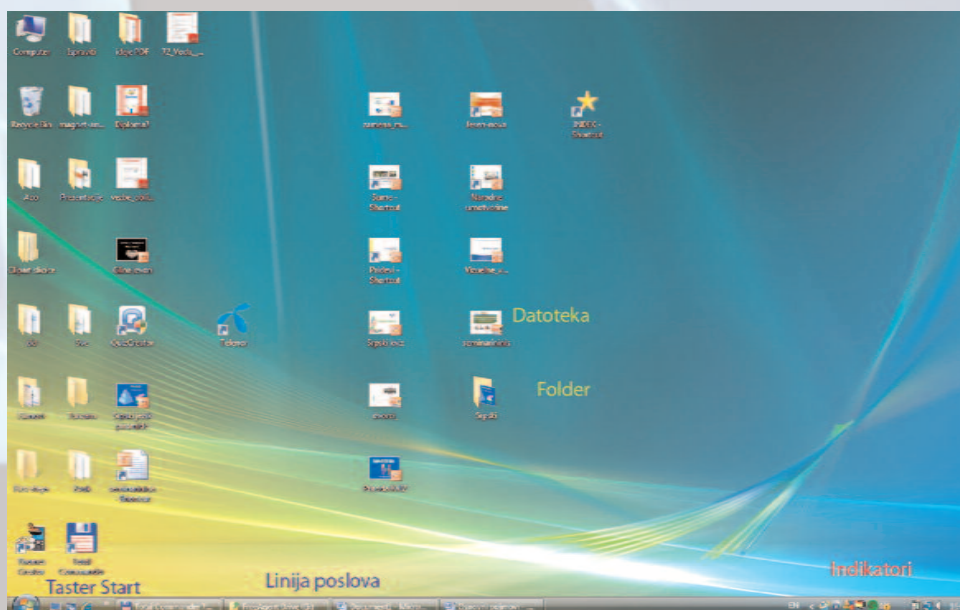
Posle faze pokretanja računara (pritiskom na taster kućišta i monitora), računar pokreće Windows operativni sistem. Uobičajeni ekran radne površine Windowsa prikazan je na slici 1.

Ukoliko je računar umrežen potrebno je uneti korisničko ime (**username**) i lozinku (**password**).

Radna površina (Desktop) ili radni omogućava korisniku pristup svim programima i datotekama (Slika 1).

Na radnu površinu smeštaju se grafički objekti ikone ili sličice, recimo ikone: programa (**Applications**), fascikli (**Folders**) i datoteka (**Files**).

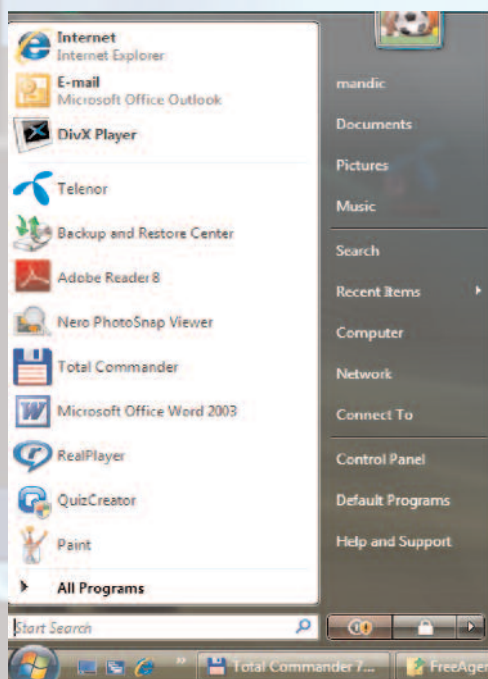
Prečice (**Shortcut**) se kreiraju, radi bržeg pristupa potrebnim programima ili podacima. Prepoznaju se po strelici u donjem levom uglu ikone.

Slika .1. Ekranski prikaz radne površine Windowsa Vista

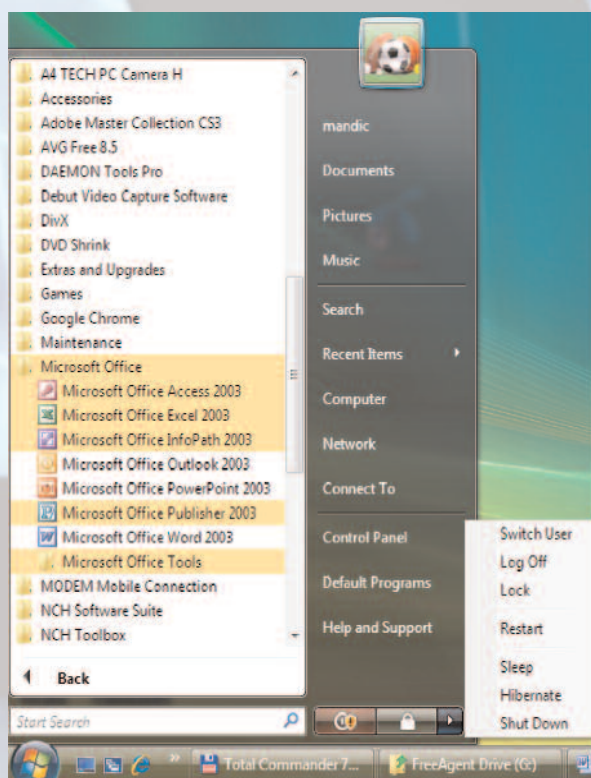
Linija poslova (Task bar) nalazi se na dnu ekrana i prikazuje programe sa kojima trenutno radimo. Na levom kraju linije nalazi se dugme **Start** a na desnoj indikator, koji pokazuju trenutni status Windowsa, status mreže, antivirus programe, sistemsko vreme i dr.

Dugme **Start** pokreće startni meni preko koga aktiviramo programe i naredbe.

Slika 2 Windows Vista Start meni

U **Start** meniju se, između ostalog, nalazi podmeni **Programs** sa popisom svih programa instaliranih na računaru. Podmeni **Document** omogućava pristup fascikli: **Pictures** (slike), **Music** (audio datotekama), **Search** (pretraživač), **Recent items** (20 dokumenata sa kojima smo radili u poslednje vreme), **Computer** (sadržaj diskova na računaru), **Network** (mrežno okruženje), **Control Panel** (programska grupa za uređenje hardvera i softvera na računaru), **Default programs** (standardni programi), **Help and Support** (pomoć korisniku).

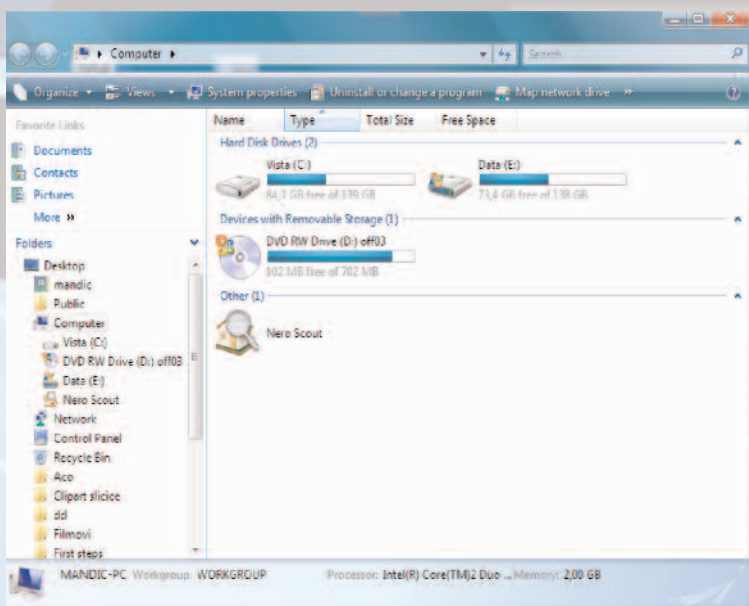

Slika .3 Prikaz podmenija Programs

Na dnu menija **Start**, a zatim All Programs dobijamo listi programa koji su instalisani na računaru. Na slici 3 možemo videti aplikativne softvere iz Microsoft Office: MS Access, MS Excel, MS Power Point, MS Word, MS Publisher i dr. U desnom delu ekrana možemo da aktiviramo opcije za:

1. Switch user – promenu korisnika
2. Log Off – Odjava korisnika
3. Lock – Zaključavanje računara
4. Restart – Ponovno pokretanje računara
5. Sleep – Prelazak računara u neaktivan (spavajući) mod
6. Shut Down – Isključivanje računara

Aktiviranjem menija Computer dobijamo prikaz disk jedinica na računaru.

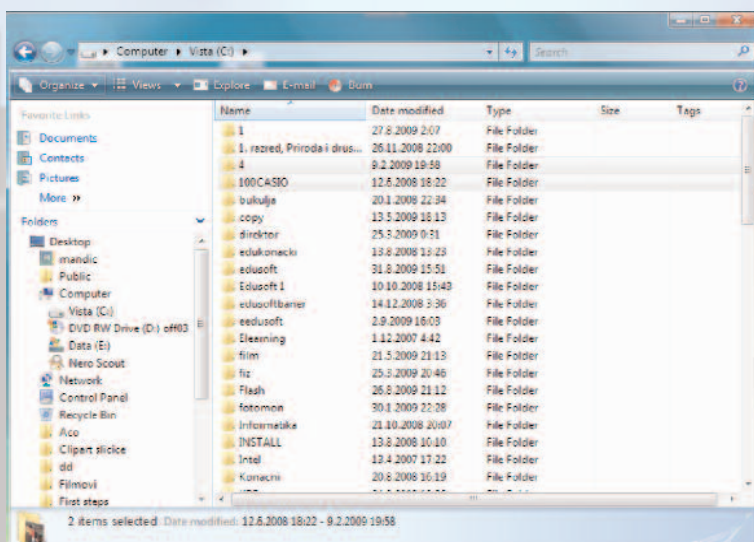
Slika 4 Prikaz sadržaja foldera My Computer

Na slici 4 su prikazane disk jedinice sa oznakama:

- C: - osnovni hard disk računara
- D: - DVD disk (optički disk)
- E: - drugi hard disk računara

My computer, kao i svaki prozor, sadrži nazivnu traku sa tri dugmeta u gornjem desnom uglu prozora, kojima: zatvaramo prozor (Close button-crvene boje), dugme kojim povećavamo prozor na ceo raspoloživ prostor (Maximize button) i dugme za kada prozor svodimo na dugme u liniji poslova (Minimize button).

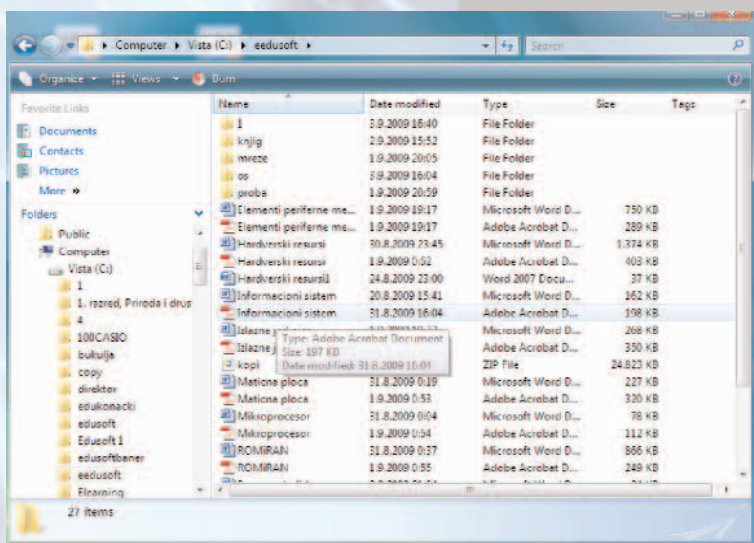
Pregled sadržaja svake disk jedinice dobijamo dvostrukim pritiskom miša na odabranu disk jedinicu. Npr., ako želimo da vidimo sadržaj osnovnog hard diska, pozicioniramo strelicu miša na disk jedinicu sa oznakom C: i dva puta kliknemo levi taster miša.

Slika 5. Sadržaj hard diska C.: u prozoru My computer

Radi bolje organizacije datoteke (**Files**) – logičke celine koje sadrže podatke, organizujemo u fascikle (**Folders**). Fascikla predstavlja memorijski prostor u koji smeštamo srodne podatke. Na slici 5 vidimo prikaz foldera u kojima se nalaze datoteke (Fajlovi).

U okviru svakog foldera moguće je kreirati nove foldere ili sačuvati dokumente (fajlove). Ako želimo da pregledamo sadržaj nekog foldera, pozicioniramo strelicu miša na taj folder i kliknemo dva puta. Na slici 6 prikazaćemo sadržaj foldera eedusoft koji se nalazi na osnovnom hard disku C:.

Slika 6. Sadržaj foldera eedusoft

Na slici 6 možemo da vidimo nove folder po nazivom: 1, knjig, mreze, os i proba. Ispod foldera su prikazani dokumenti (fajlovi). Za dokumente je prikazan:

1. Naziv dokumenta (npr. Elementi priferne memorije)
2. Datum poslednje izmene
3. Vrsta dokumenta (npr. MS Word dokument – dokument kreiran u tekst procesoru WORD) ili Informacioni sistem – dokument koji se čita u Acrobat Reader-u (dokumenti koji mogu da se čitaju, ali ne mogu da se menjaju)
4. Količina memorije koju dokument zauzima na disku (750 KB ili 198 KB)

Dokumente otvaramo tako što strelicu miša pozicioniramo na dokument i dva puta kliknemo na levi taster miša.